

I VEKSTHUSET: 6-klassinger fra Ulefoss, fra v. Hauk Skårdal, Hram Za Thang, Oscar Enger Jørgensen, Markus Dahl og lærer Else Ljungström.

KARPEDAM: Arkeologen har gravd fram den gamle karpedammen.

ELEGANSE: En ærverdig park omkranser hovedgården på Ulefoss.

GAMMEL TRAPP: Hagearkeolog Aja Guldåker (h) fant en gammel trapp i parken på Ulefoss Hovedgaard. Ikke særlig

brukelig, men interessant for arbeidet til landskapsarkitekt Trond Endresen i Feste.

ALLE FOTO: TORE ØYVIND MOEN

Arkeologi i parken på Ulefoss

Noe så sjeldent som en hagearkeolog har vært på ferde på Ulefoss hovedgaard

» NOME

Telemark Museum ønsker å gjøre parken mer tilgjengelig og i pakt med fordums glans. Arkitektfirmaet Feste har fått oppdraget med å se på mulighetene til å bringe anlegget så godt som mulig tilbake 200 år i tid.

Parkanlegget ble anlagt fra 1807–17 og kostet like mye som den øvrige bygningsmassen på hovedgaarden. Det sier noe om at Aall familien la penger og, vi må si, prestisje i parken.

Den svenske hagearkeologen Aja Guldåker har hjulpet dem med det. Hun er utdannet arkeolog med middelalderen som spesialfelt- og med en særinteresse, hagearkeologi. Oppdragene har vært mange i Sverige med store gods. I Norge har hun blant annet jobbet på Bogstad og Bygdøy.

Spasergangene

Oppdraget på Ulefoss har vært å finne konturene av de gamle grusgangene som i sin tid på kryss og tvers i parken. For to hundre år siden spaserte fine damer i flotte kjoler her. Hvordan så stiene ut, hvor gikk de? Aja har funnet ut ganske mye under dagens gressmatter, ikke minst om den gamle grusen som var rundere og av en annen farge enn dagens grus. Hun fant konturene av en gammel trapp som nå er gravet fram. Ikke særlig brukbar, men som forteller om hvordan den store parken ble anlagt for

200 år siden, etter engelsk stil.

Man vet at det har ligget en karpedam på området, som ble fylt igjen fordi den var farlig for barn. Aja har funnet den, tatt jordprøver og undersøkt bunnsedimentet. I dammen hadde familien fisk som gjorde det mulig å ha fersk fisk til middag.

På eiendommen ligger det et antikvarisk drivhus, som vi vil kalle det i dag. Egentlig et veksthus og et såkalt orangerie som var vanlig på 1800-tallet. Bygningen er fredet og det eneste av sitt slag i landet.

Fredet veksthus

I veksthuset dyrket man fram frø og planter. I oransjeriet (Appelsinhuset) lot man planter overvintrere. Her holdt man jevn temperatur på gammeldags vis. Temperaturen måtte ikke komme under 5 grader. Det målte man ved å sette inn et vannglass. Frøs vannet til is, så varmet man opp ved å fyre med ved under gulvet.

Hagen har naturligvis hadde mange blomsterbed, og i den grad det er mulig ønsker man å finne ut hvor de har ligget. Foran hovedhuset har Aja funnet

jordlag som tyder på bed fordi jorden her er tydelig forbedret. Området foran hovedhuset har også sett annerledes ut enn i dag, mer organisk i form, det vil si mer bølgende enn de rette linjene man ser i dag.

Hvilke blomster?

Hva slags blomster prydet hagen? Roser vet man, men ikke hvilke typer.

Der kan Aja hjelpe til ved hjelp av jordprøver som sendes til en arkeobotaniker. Gjennom det er det muligheter til å finne fram til arter som trivdes i akkurat den

jorden, ja også frørester i jorden. På bakgrunn av denne kildeinformasjonen som nå avdekkes vil landskapsarkitekter fra Feste utarbeide en plan for oppgradering og utvikling.

Mer synlig i terrenget

I 2013 var NRKs «Grønn glede» på Ulefoss for å beplante stien som fører ned til parken, og arbeidet fortsetter med lokale hageentusiaster.

I mai i fjor ga DnB i Skien 500.000 til Telemark Museums prosjekt. Noe av ambisjonen i den er også å gjøre Ulefoss

Hovedgaard mer synlig i terrenget. Noen skånsomme, men virkningsfulle skjøtselstiltak på trevegetasjonen er allerede tatt. Ryddingen gir siktelinjer til og fra hovedbygningen og mot gamlebrua, slusene og Norsjø.

– Hva vi til slutt ender med i vår prosjektplan vil være avhengig av finansiering, sier landskapsarkitekt Trond Endresen i Feste.

» Kari Gisholt
kari.gisholt@varden.no